

"שלום זה דבר טוב"

מאת : אנטון שמאס

רים נראה לי ייצוגי ומקיף ושומר לרוב על רמה טובה. אך משחזרתי ועיינתי שוב במהדורה הערבית לצורך כתיבת רשימה זו, לא הצלחתי להשתחרר, אגב קריאה, מהרושם המעיק : צורתו של הספר, הנר-אית לי עתה רעשנית ובומבסטית, באה לחפות על תכנים, אשר החינניות הילד-תית שבדרך הבעתם אינה מקהה את ה-חרדה שתכנים אלה חייבים לעורר בלבו של כל מחנך. המלה "חרדה" דומה ויש בה מקצת מן ההגזמה בהקשר הזה, אך אין בה סתם רצון לחרוג מהשגרה הרווחת בהתייחסות לספר הנ"ל.

כל השירים המובאים בספר, למעט שלושה-ארבעה שירים, יכולים לשמש כהוכחה, עגומה, לשתי טענות :

1. כוחו היוצר של ילד הוא ססמוגראף רגיש לתנודות הלכי הרוח הרווחים בסביבתו הקרובה.

2. יצירה יזומה "x" אין בה משום ביטול האפשרות של כתיבת יצירה יזומה "y" שהיא, מבחינת הנושא, היפוכה

השלום שלי, על פי הכתוב על דש עטיפתו, הוא פרי שילוב של שתי תחרויות, שנערכו בשנת 1974 בישראל : "שלום על ישראל", תחרות ציורים שאורגנה ע"י חברת סנוול ישראל בע"מ, ו"שירי שלום", תחרות שירים שאורגנה ע"י חברת חוגלה בע"מ. ילדים ובני נוער רבים נטלו חלק בשתי התחרויות, והספר מכיל אך מבחר מצומצם מהציורים והשירים שהגיעו לעורכים. הופעת הספר לוותה בזמנו במסע פרסומת שאינו מן הצנועים ביותר, והמשוררים והציירים הצעירים אף הוזמנו לקבלת פנים שנערכה במשכן הנשיא. הספר תורגם, בין השאר, לערבית והופיע זה לא מכבר במתכונת זהה.

כשראיתי את הספר לראשונה, במדורותו העברית, בשנה שעברה, התרשמתי לטובה. הרעיון העומד ביסודו הוא רעיון נאה, חינוכי ובלתי שגרתי. צורתו הגראפית, ניכר היה בה שבוצעה באהבה רבה, ובלא לקמץ באמצעים. מבחר השיר-

* השלום שלי, ציורים ושירים של ילדי ישראל, (המהדורה הערבית), תרגמו לערבית : מחמוד עבאסי ונעים עריידי, ספרי סברה (ב.ת.).

הגמור של "צ", כשמדובר בספרות הנכתבת ע"י ילדים.
השלום, כרעיון מופשט, מקבל את ביטויו ברוב השירים כמצב של שלווה פסטורלית רוגעת :

לקטוף גרקיסיים בין שבילים ;
בשדרה של דקלים ;
לטבול בכנרת כחולה מתמיד
לכשיבוא השלום בעתיד.
לחבק את אבי החייל,
לבקר בבסיסו של אייל,
זאת הייתי רוצה לעשות :
לו רק יבוא השלום !

(עמ' 29)

תבת מוסיפה מיד :
על הגבול ייבנה גן-ילדים
שחלקו יהודים וחלקו ערבים.
(שם)

אך, שוב, "על הגבול".
לעתים, נדירות אמנם, נתפס מצב זה של "אי-לוחמה" ע"י הילד כמצב של "פוסט-מלחמה". מצב קיומי, רווי קיטש מילטנטי, שבו שורר השלום משום שזה

האחרון אף הוא הובס :
אנו נשיג אותך השלום,
בכל מקום.
אפילו אם זה רק חלום
היום —
נשיג אותך, השלום.
(...) בשירי שלום כל אויב נכה
והעולם ישקוט...

(עמ' 31)

ובמרחק של כמה עמודים :
עכשיו אין יריב בעולם ;
הביא שלום בורא אדם...

(עמ' 39)

במונחים פוליטיים נוטים להגדיר מצב זה כמצב של "אי-לוחמה". אין מדובר כאן ביחסים שונים, מסוג זה או אחר, מאלה ששררו בעבר בין "א" לבין "ב", כי אם בעולמו הפנימי של "א", או של "ב", שבו הכל עתה רגוע ומוצף ברגשי שביעות רצון ובטחון עצמי מתוק ויפה. וכשיש חריגה, ולו מועטה, מעולם פנימי זה בכוון של "ב", חייבים תמיד "לשמור על מרחק בטחון", דבר שמקובל להגדירו במדע הספרות כ"ריחוק אסתטי" :

אנו נלך לפוש בלבנון
והמצרים ינחו על ראש הר חרמון.
(עמ' 63)

במלים אחרות : אם "א" יבוא אל "ב", ישים האחרון את פעמיו לכוון "ג", וחוזר חלילה. ולמותר להוסיף : האם החריזה "לבנון/חרמון" היא שהכתיבה כאן את המינוח הגיאוגרפי, או שמא קיים כאן שימוש מופרז באותו "מרחק בטחון" ? אחרת מדוע לא חשב הכותב, למשל, על

לדבר על כך בהקשר הזה, היא המבדילה אותם משאר השירים. אין בהם נסיון "לכתוב שיר בכל מחיר", כי המורה ביקש והתחרות מזמינה, כי אם מיפוי עדין לחויה חלומית-ילדותית שאינה מנסה לפלוש לעולמם של המבוגרים:

...היה לי כהום של שמחת חיים,
היה לי ירוק של לבלוב ופריחה,
היה לי תכול של שמיים בהירים,
היה לי ורוד של חלום ומנוחה.
ישבתי
וציירתי
שלום.

(עמ' 11)

התרגום לערבית, שנעשה ע"י מחמוד עבאסי ונעים עריידי, מהימן בחלקו הגדול. אך הדביקות המופרזת בשמירה על החרוזה פוגעת לעתים קרובות באמינות הדברים. בנוסף לכך, תמוהה בעיני השמרת המלה "שלי" מכותרת הספר הנקרא בערבית "השלום". אולם ההשגה העיקרית על התרגום היא בנוגע לשימוש בשפה הספרותית, שלעיתים גובלת בהגבהה שלא לצורך של הסגנון המקורי. ואיני טוען כאן שהתרגום חייב היה להיעשות בשפה המדוברת, אך אפשרות זו צריכה היתה להישקל בכובד ראש, דווקא משום שהמדובר הוא, בסופו של דבר, בספר לילדים שנכתב ע"י ילדים.

(המשך מעמוד 40)

לגדל אותן (ואנו, לתומנו, היינו סבורים ששום מחשבה קטנה אינה ראויה לטיפול מיוחד. שהמחשבות גדולות בניגוד לטבע, נולדו גדולות). בהעדר כל חן מסתיימת סוף סוף הפרשה היגעה. כדי שתהיה סיבה סבירה לכך שהכל ייגמר בשלושה סיפורים בלבד, קופצת כאן כמו "דיוס אכס מכינה" איזו "מחשבה זקנה" הגוזרת עליהם שתיקה. "צריך לשתוק ואין ברירה. ותמו כל הסיפורים". (עמוד אחרון, קטע אחרון).

כמה מלאכותי, כמה מסורבל, כמה מתוחכם ומחושב — וכמה לא משכנע. אין לי כל מידע איך התקבל הספר אצל הילדים, על איזה חלק מחלקיו השונים היה הד חיובי, איך הקשיבו לשידורי הרדיו — אבל גם אם יעידו בפני שהתקבל יפה אהיה נוטה לזקוף את הדבר על חשבונם של טעמים הלא-בשל של הילדים, או על עזרתם של האמנים והציירים. הציורים יפים מאד.